

Universitätsbibliothek Wuppertal

L. Annæi Senecæ Philosophi Opera, Qvae Exstant Omnia

Seneca, Lucius Annaeus <Philosophus>

Antverpiæ, 1615

De vita et scriptis
L. Annæi Senecæ.

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

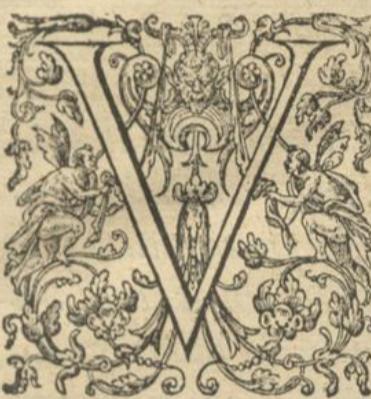
Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

<urn:nbn:de:hbz:468-1-466>

DE VITA ET SCRIPTIS L. ANNAEI SENECAE.

CAPUT I.

De patriâ, & parentibus.

Lib. III.

IRORVM illustrium vitam prodere, vetus institutum est: & quorum ingenia, scripta, aut facta mirramur, iuuat alia nosse, quæ adhæserunt. De Senecâ igitur, quatenus potest, dicam: & colligam ac disponam, ex ipso & variis scriptoribus, quod huc facit. Patriam ei Cordubam fuisse constat, veterem florentemque in Hispaniâ Bæticâ coloniam: atque adeò in iis regionibus primam. Strabo apertè: Πλεῖστον δὲ Κόρδυλα ἀνέπειρον, Μαρκέλλας κτίσμα, καὶ δόξην τὴν διωκεῖ, καὶ τὸν Γαδίτανον πόλιν. οὐ μὴ διὰ τὰς ναυηλίας, καὶ διὰ τὸν αὐθαδέστερὸν Ρώμαιον καὶ συμμαχίας. οὐδὲ, χωρέσεις αρετῆς καὶ μεγέθεως, περισταμένων τοῦ ποταμοῦ Βαϊποῦ μέγα μέρος: Plurimum inter Hispaniæ Bæticae urbes Corduba aucta est, Marcelli opus, gloriâ & potentia: itēmque Gaditana urbs. Hac quidem ob nauigationes, & Romanorum sociates; illa verò, ob regionis bonitatem, & amplitudinem, Bæti etiam fluuiio multum hoc conferente. Laudat, & simul veterem ostendit, Marcelli opus. Cuius? Prætoris, an Consulis? Nam Prætor Hispaniam obtinuit M. Marcellus, ex Lilio, anno Vrbis D L X X X V. et si in pace & otio, ut videtur. eoque magis inclinem, coloniam ab hoc deductam, fortasse & opidum auctum ornatumque. Neque enim nouum planè conditum, vel Silius dixerit: qui iam tempore Annibalis Cordubam nominauit. Ad illum igitur magis, quam ad Consulem Marcellum rettulerim, qui anno D C I. Hispaniæ præfuit, sed citeriori, ut est in Epitome, & ex Appiano colligas: atque ibi re feliciter gestâ, triumphauit de Celtiberis. Itaque nihil ei tunc fuit cum Bæticâ, aut Cordubâ nostrâ: quæ est in Hispaniâ ulteriore. Addit porrò amplius Strabo: Ωκυταῖτε ξεῖ αρχῆς Ρώμαιων τε καὶ Ποικιλεῖων Ποικιλεκτριῶν διδόμενος. οὐ διὰ περισταμένων τοῦ ποταμοῦ εἰς τέσσερες τοὺς τόπους ἔστελνεν Ρώμαιοι: Habitarunt hanc Cordubam ab initio selecti Romanorum, & indigenarum: atque adeò primam hanc in ea loca coloniam miserunt Romani. Nota, de Selectis. Ita enim fuit: eoque obtinuisse postea credam, ut *Colonia Patricia* diceretur. Plinius apertè: *Corduba, colonia Patricia cognominata*. Et in Augusti nummis, PERMISSV. CÆSARIS. AVGUSTI. caput eius: tum parte alterâ, COLONIA. PATRICIA. Cui titulo cauissam dedisse arbitror, quod splendida & diues, Patres ac Senatores etiam rei Romanæ daret. Nam iam Augusti ævo, ex prouinciis passim in Senatum legebantur. Sed ait & Strabo, primam colo-

Lib. XL.
III.

cap. I.

coloniam eò missam: quod cautè lege. Nam *Carteia*, in eâdem Bæticâ, iam-
antè colonia deducta, à L. Canuleio Prætore: sed quia ex parùm honestis,
Libertinorum appellata fuit. Leges in Liuio, initio libri **X LIII**. Tueri tamen
Strabonem possis, fortasse & debeas: quòd non missi coloni illi Româ aut
ex Italiâ, sed ibi nati ex militibus Romanis & fæminis Hispanis, permitten-
te Senatu, hybridæ isti libertate donati sint, & in coloniâ collocati. At Strabo
missam primam disertè scripsit. Satis de Cordubâ: atque hæc patria fuit. qui
parentes? E gente *Annæa* fuisse liquet: cui, ominis cauſâ, ab annis videtur
nomen factum: respondetque cognomen *Seneca*, item ominis boni. Ita enim
ego opinor primò inditum: et si Isidorus, *eum qui primus ita dictus fit, canum*
fuisse natum, arbitretur. Sanè *Seneca*, vel vt veteres, *Senica*, (est enim à
Sene, *Senicis*.) γεργίλον significat, vt *Senecio*. Videatur Nonius, in *Senica*.
Addo, quòd in aliâ etiam gente reperio hoc cognomen, vt in *Acciâ*, lapide
prisco: *M. Accio. Seneca . . . . Manlio Planta 11. vir. Quinq.* Sítne autem
stirpis Hispanæ gens *Annæa*, an in Coloniam ex Italiâ missa, haud adfir-
mem: illud tantum, Equestrem etiam fuisse. Ita *Seneca* ipse de se, apud Ta-
citum: *Egône equestri & prouinciali loco ortus, proceribus ciuitatis adnumeror?* Lib. xiv.
inter nobiles, & longa decora preferentes, nouitas mea enituit? Pater igitur, for-
tasse & auus, inter Equites: neque vltrà. Nam de *Nouitate* suâ mox subiun-
git, non facturus, si qui maiorum ad honores peruenissent. Pater autem à se
scriptisque suis etiam notus, *L. Annæus Seneca*: quem *Declamatoris* agno-
mine (in hoc genere excelluit) à filio ferè distinguunt. Exstant non ipsius,
sed alienæ ab eo digestæ Declamationes: quas *Præloquiis*, aut *Interloquiis*
distinxit: & vel sic come atque amœnum ingenium suum satis ostendit. Vxo-
rem habuit *Elbiam*, item Hispanam aut Hispanensem, magni animi atque
ingenij fæminam, vt filius eam (in Consolatione ad ipsam) satis descripsit.
Pater, Augusti temporibus, Romam venit; & secuta mox vxor cum liberis,
cumque ipso hoc *Senecâ* nostro, adhuc tenello. Diu ibi in gratiâ & famâ
vixit, rem fecit: & ad vltima Tiberij censeo ætatem produxisse. Inducit me,
quòd Seianianæ coniurationis mentio est in eius libris, & alia quæ hic spe-
ctant. Omitto, & ad filium transeo, de quo proposui.

CAPVT II.

*De ipso L. Annæo Senecâ, eiisque fratribus: ubi natus, & quando Ro-
mam delatus.*

Is natus Cordubæ, & puer inde Romam translatus: quod ita indicat ipse, *Consol.*
vbi materteram laudat. *Filius manibus in urbem perlatus sum; illius pio* ^{ad Helu.} *maternoque nutricio, per longum tempus ager, conualui.* Si manibus perlatus,
puerili in ætate oportet fuisse: & vides languisse tunc etiam, & operâ curá-
que eiusdem focillatum. Hoc ego euénisse colligo decimoquinto, aut circi-
ter anno, ante Augusti excessum: argumento ab adolescentiâ *Senecæ* in Tibe-
rij æuo, mox dicendo. Ergo nec pater diu antè Romam migrarit. Fratres duos
B habuit,

Ad Helu. habuit, neque vias sorores. ex verbis eius ad matrem: *Carissimum virum ex quo trium liberorum mater eras, extulisti.* Hi tres autem, M. Annæus Nouatus, L. Annæus Seneca, L. Annæus Mela fuerunt: nati ordine, quo recitauit. Hoc ex Controversiarum inscriptionibus liquet, vbi sic, et si cognominibus foliis, recensentur. Maximus autem fratrum nomen mox mutauit, & in Iunij Gallionis transiit, ab eo adoptatus. Qui Gallio Senecæ patri in Declamationibus aliquoties nominatur, & *Noster* ei dicitur: siue à communi patriâ, Hispaniâ; siue ab amicitiâ, quæ cum eo fuit. An & necessitudo aut cognatio? nescio, suspicor tamen ob hanc adoptionem. Est autem ille *Gallio*, qui *Pater Quintiliano agnominatur*, itemque *Tacito*, sexto *Annalium*. No-

* Malim. ster autem iste adoptius in Eusebiano Chronico, *Junius* Annæus Gallio, frater Seneca, & egregius declamator*, dicitur: an dupli illo gentis nomine (quod tamen veteribus rarum, imò non fuit) vt notet in quam adoptione iuit, & in quâ naturâ fuit? Apparet, si recta est nomenclatura aut scriptura. Est ille, ad quem libros *De Frâ noster* scripsit & misit, quem in iis *Nouatum* appellat: at eundem, inscriptione *De vitâ beata, Gallionem fratrem*; itemque in Epistolis, *Dominum suum Gallionem*. honestè, ut fratrem scilicet senorem. Sed obserua igitur, non adoptatum videri, quo tempore libri *De Frâ* scripti, id est Caio viuo: posteà denique, & tunc cognomen mutasse. At frater minimus, Annæus Mela est, *Tacito*, *Dioni*, & *Eusebio* nominatus, qui eques tantùm Romanus (nam prior ille Senator fuit) *Lucanum* filium genuit, *grande adiumentum* (ait *Tacitus*) *claritudinis*. Atque hi igitur tres fratres, de quibus *Martialis* capiendus:

Et docti Seneca ter numeranda domus.

Doctum vocat, illum Declamatorem: triplicem domum, tres filios familiasque dictas.

C A P V T   I I I .

Adolescentia eius, præceptores, & studia.

PER igitur Romam venit, atque ibi, in optimis artibus, optimum ingenium adoleuit. Adolescentia eius in *Tiberij principatum* incidit, vt ipse fatetur: idque eo tempore, quo aliena sacra mouebantur. Is fuit annus Tiberij quintus, Vrbis conditæ D C C L X X I I : quod ex *Tacito* est manifestum, qui Lib. 11. *sacra Ægyptiaca & Judaica pulsa* eo anno scribit. Itaque *Seneca* tunc plenaria adolescentiam egerit, viginti aut vigintidorum annorum. Nam ætatem grandiusculam sub ipso Augusto habuisse, ex eo liquet, quod cometam, siue flammarum, ante excessum eius obseruauerit, de quo prodit: *Vidimus ante Diui Augusti excessum simile prodigium*: nec planè pueris talia curiosè adnotentur. Præceptorem in eloquentiâ habuit ipsum patrem, opinor: atque id Controversiarum libri & Prefationes dicunt. Cur autem non optimus senex, qui alios ducebat & docebat, suos in hac viâ dirigeret? Fecit, & duos egregiè disertos reliquit, *Gallionem*, & *nostrum*: nam de Melâ tale nihil legi. Ille est *Gallio*, quem à suavitate eloquij *Statius* commendat:

Hoc

*Hoc plus, quam Senecam dedisse terris,
Et dulcem generasse Gallionem.*

Sonante & tinniente quâdam eloquentiâ fuisse, auctor libelli De caussis corruptæ eloquentiæ ostendit: qui commemorat, *tinnitus Gallionis*. Si tamen huius, non patris. At noster, præter eloquentiam, philosophiæ magno impetu se dedit, & Virtus elegantissimum ingenium rapuit, et si patre renidente. Ipse non semel ostendit, auersum eum à Philosophiâ fuisse, vxorem & se auertisse: imò odisse, palam alibi scribit. Ardor tamen filij vicit, & insignes ac seriose eius æui Philosophos assiduus audiuit: nominatim, *Attalum Stoicum*, *Sotionem* eiusdem sectæ, et si Pythagorissare etiam visus, itemque *Papirium*, *Fabianum*: quos & nominat identidem, ac gratâ memoriâ laudat. Sotioni quidem puer etiam operam dedit, scribitque: *Modo apud Sotionem puer* Epist. sedi. Sed & *Demetrium Cynicum* admiratus est, & coluit: sæpè cum eo ^{XLIX.} item grandior & iam in Aulâ, domi forisque versatus. Nam & in viâ ac peregrinatione habebat. Iste ad honesta impetu: sed pater tamen fregit, & foro ac * caussis interim mancipauit. Quas diu actitas esse eum appetet, & Caij ^{*Vide E-} etiam temporibus, magnâ eloquij gratiâ & famâ. Sanè scripta vlla Philoso- ^{pistolam} ^{XLIX.} phica ante id æui non existant.

C A P V T I I I I .

Honores, & ciuilis vita.

AT Q V E idem pater latum clavum sumere etiam suafit, honorum can-didatum. Itaque Quæsturam primò gessit, in quâ adipiscendâ suffra-gium materteræ suæ agnoscit. *Illa*, inquit, pro *Quæsturâ meâ gratiam* ^{Confol.} ^{ad Helu.} ^{cap. XVI.} *suam extendit, & qua ne sermonis quidem, aut clara salutationis, sustinuit au-daciam, pro me vicit indulgentiâ verecundiam*. Quid fæminæ hæc fuerit, & quo marito, in Notis meis ibi disces. Sed quando Quæsturam gesserit, haud liquidò scio: ætas non abnuit, vt sub Tiberio: potuit & sub Caio, neque li-bet definire. Illud magis, Præturam statim ab exfilio gessisse, Agrippinâ fa-ciente. Ita enim Tacitus: *Agrippina veniam exsiliij pro Annæo Senecâ, si mul Præturam impetrat (à marito) latum in publicum rata, ob claritudinem studiorum eius, utq Domitij pueritia tali magistro adolesceret, & consiliis eiusdem ad spem dominationis uteretur*. ^{xii. An-nal.} Vides, Prætorem statim designatum: & laudes dotésque, quas Tacitus candidè adiungit. Vulgi beniuolentia eo facto conciliabatur; quia iam vulgo in ore & gratiâ Seneca, *ob claritudinem studiorum*; denique *tali & tanto magistro* volebat Domitium suum crescere; itemque *consiliis eius* (nota ciuilem prudentiam) ad parandum Principatum, sed & regendum, niti. Ergo Prætor anno Vrbis D C C C I I . fuit: num-quid posteà & Consul? Affirmant libri legum, ad S C. Trebellianum. vt. Vlpianus: *Temporibus Neronis, octavo Kalend. Septembres, Annæo Se-necâ & Trebellio Maximo C o s s. factum est Sc^{um}*. Idem in Iustinia-ni II. Institutionum scriptum. Qui autem Fastos nobis concinnarunt, faciunt hos Consules suffectos (nam ordinarij non fuerunt) anno Vrbis D C C C X V :

quod esset, anno & paucis mensibus ante Senecæ mortem. Aliquis de totâ re dubitet fortasse. quia Ausonius Gratiarum actione palam: *Dives Seneca, nec tamen Consul*: itemque nec ipse Seneca meminit usquam huius honoris, et si Epistolas plerasque tunc scripsit. Respondeo. de Ausonio, intelligendum Ordinarium consulatum videri: de ipso nostro, silentium non esse negationem. Sed hoc etiam addo, non videri benè digessisse Fastorum concinnatores: neque illo anno profectò fuit. Nam ecce statim initio anni, Tacitus memorat refrigeratam eius apud Neronem gratiam, & calumniatores variè vellicasse: atque ipsum animosâ oratione Principem accessisse, commeatum pentelem, & opes suas refundentem. Non admissit quidem Nero: sed tamen Seneca ab eo tempore (addit Cornelius) *instituta prioris potentia commutat, prohibet cætus salutantium, vitat comitantes, rarus per urbem, quasi valetudine infensâ, aut sapientia studiis domi attineretur.* Hæc non sunt pro nō uo consule, aut etiam candidato: & mors eius non diu post secuta vetat asseriri. Quid tamen mouit viros doctos sic suspicari? Quod Tacitus illo anno *S.C. factum scribit, ne simulata adoptio in ullâ parte munera publici iuaret, ac ne usurpandis quidem hereditatibus prodeisset.* Sed profectò nihil hoc ad Trebellianum illud: aliò spectat, si quis priora etiam illa in Tacito legit. Itaque fuisse equidem Consulem consentio, sed alio & priore tempore: nec certò designem. At perpetuus ille eius honos, Principis doctorem moderatoremque fuisse: optimi sanè, quamdiu huius consiliis monitisque se dedit. Tacitus non celat, & duos nominat, quibus utiliter Princeps se permisit. *Ibatur in cedes, nisi Afranius Burrus, & Annus Seneca, se obiecissent. Hi rectores imperatoria iuuentæ, & pari in societate potentia concordes, diuersâ arte ex aquo pollebant. Burrus militaribus curis, & seueritate morum: Seneca præceptis eloquentia, & comitate honestâ: iuantes inuicem, quò facilius lubricam Principis statem, si virtutem aspernaretur, voluptatibus concessis retinerent.* O laudabilem conatum, & consensum! Consensum, qui nimis rarus in Aulis, ubi quisque ita eminere ferovult, ut alium nolit. Sed ad Senecam:

C A P V T . V.

Priuata vita, uxores, liberi, exsilio.

ILLE in publico ecquid aliud gesserit, haud scio: priuatim reperio, aut certè colligo, in Ægypto adolescentem fuisse, occasione quod auunculus Praefectus ibi esset. Nam scribit de materterâ, ad matrem: *Exemplum tibi suum, cuius ipse spectator fui, narrabit.* Spectator? ergo in nauigatione eâ adfuit (de quâ ibi) cum ex Ægypto matertera rediret. Et quomodo, nisi ipse etiam ex Ægypto? Planè ita fuit: & hæc cauſa, cur pluscula de ipsâ Ægypto, & Nilo, curiosè libris (præsertim Quæstionum Naturalium) inspergat. Fortassis & ex Ægypto ad Indiæ oras iuit, per mare rubrum: atque ita de Indiâ commentari voluit, Plinio scriptum. Sed Romæ iam, uxorem duxit: quam, non est proditum; habuisse tamen, liberi euincunt. Nam ipse *Marcum, blandissimum puerum*, multâ laude & affectu commemorat, ad *Heluiam* matrem:

matrem: neque ambigendum quin filius sit. Vel carmen eius doceat, vbi inter vota:

Sic dulci Marcus qui nunc sermone fritinnit,

Facundo patruos prouocet ore duos.

Nam ut illos audiam, qui ad *Marcum Lucanum* hoc referunt, ratio non videtur. Atqui mentionem prioris vxoris non facit. Non in his libris, fateor: quid tum? nec Annæi etiam Melæ fratris nominatim. non ergo habuit? Etsi videndum, an non de priore vxore capias ista: *Harpasten, vxoris meæ fatuam scis hereditarium onus in familiâ meâ remansisse.* Vix enim est ut de Paullinâ sic loquatur, & sentiat: imò onus relegat ad defunctam vxorem, à quâ penes heredem cum aliâ familiâ mansit. Sed clariùs etiam alibi: *Cum sublatum est lumen, & uxor moris mei iam conscientia conticuit.* Quæ vxor? illa prior. nam libri de Irâ, Caio adhuc viuo, videntur scripti, in loco nobis doctum. At Paullinam post exsiliū denique duxit, nobilem fæminam: quæ, inquam, iam seni nupsit, & potenti in aulâ. Quod ipsum Dio quoque, aut quisquis ille apud Dionem fuit, obiiciendum Senecæ putauit: nempe quòd ætate grauis iuuençulam illam duxisset. Talis vterque fuit, & ipse Seneca prodit: *Hoc ego Paulina meæ dixi, quæ mihi valetudinem meam commendat.* Venit mihi in mentem, in hoc sene & adolescentem esse, cui parcitur. Adolescentem? ipsam Paullinam. Sanè amans ea viri, vt ibi pluribus iactitat: nec falsò, & in morte eius ostendit, cui suam (quod in ipsâ fuit) iuit iunctum. Postea videbimus. Atque istæ vxores: & alia vita quieta, & ferè sine offensâ, excipio grandem illum exsiliij casum. Nam sub Claudio, primo imperij eius anno, cùm *Julia Germanici* filia accusata adulterij esset (Dij Deæque, à Messallinâ!) & ipsa extorris est acta; & quasi inter adulteros Seneca, in Corsicam relegatus. Verâne culpa fuerit, non dicam: nolim, & Tacitus fortasse tecum. qui, vbi de exilio: *Seneca infensus Claudio, memoriâ iniuria credebatur.* Nota, *iniuria*: ergo hæc ei facta. Et sanè quis aliâs accusationes impudicissimi illius scorti (Messallinam dico) & damnationes huius obnoxiae pecudis (Claudijs) ignorat? Neque enim aliquid mali ferè, nisi bonis & insontibus, sunt machinati. Vixit in exilio annos circiter octo: & fortiter, imò vt ipse ait, feliciter vixit, optimis studiis meditationibusque intentus. Ita enim ad matrem: *Inter eas res beatum se esse,* Cap. iv. quæ solent miseros facere: & pulcherrimè deinde (vide, fodes) philosophatur. Addit in extremo, & assurgit: *Qualem me cogites, accipe: latum & alacrem, velut optimis rebus.* Sunt autem optima, cùm animus omnis cogitationis expers, vacat operibus suis, & modo se leuioribus studiis oblectat, modo ad considerandam sui uniuersiq; naturam, veri audius, insurgit. O hominem, ô verba honesta! quæ imitari Octauiae tragœdiae auctor (non enim ipse: apage.) voluit, his versibus, in personâ Senecæ:

Melius latebam, procul ab inuidia malis

Remotus, inter Corsici rupes maris.

Vbi liber animus, & sui iuris, mihi

Semper vacabat, studia recolenti mea.

O quam iuuabat (quo nihil maius parens

Natura genuit, operis immensi artifex)

Calum intueri, Solis & currus sacros!

Hæc meliora, veriora etiam, quæ in Consolatione ad Polybium abie-
ctè nimis & demissè scribuntur: & an à nostro Senecâ? Dubitare non semel
subiit, & pænè abdicare. Quomodocumque, homo fuit: & illud certè scri-
ptum non nisi inimici protraxerunt, & publicarunt: fortasse & macularunt.
Sed notes in Senecæ suprà verbis, *Leuioribus etiam ibi studiis se oblectasse*: quæ
Poëtica censeo: & exstat in iis *Medea*: quam in exsilio scriptam, quo tempo-
re Claudius Britanniam subegit, mihi pænè certum: atque adeò argumen-
tum illud elegit de Iasone, vt aliquid inspergeret scilicet de Oceano subacto.
Sanè versus illi in Choro quò, nñ ad Claudium, spectant?

Parcite ô dñi, veniam precamur,

Viat ut tutus, mare qui subegit.

Iterūmque:

Iam satis diui mare vindicasti,

Parcite diuo.

Quod item ad Claudium, etsi viuum: & Deos Deo vult parcere, poëticâ
adulatione.

C A P V T VI.

Opes eius, villa, agri, fanus.

SED ab exsilio reuersus statim in splendore iterūm fuit, opum iam tunc,
& ante Aulam, largus. Nam pater eas reliquerat, nec omnes suæ indu-
Cap. xi. striæ aut fortunæ debet. Ipse ad matrem: *Tu filia familiæ locupletibus filiis*
vtrò contulisti. Liberalitatem eius laudat, eò magis quòd in *locupletes*, vñ-
ait, nec sanè egentes. Hæc ante Aulam: at in ipsâ ingentes opes quæsiuit,
sive potiùs venientes vtrò admisit. Pleraque enim ex Principis munificen-
Lib. xiv. tiâ habuit: atque ipse ita ad Neronem, in Tacito nostro. *Tu, inquit, gratiam*
immensam, innumeram pecuniam dedisti: adeò ut plerumque intra me ipse vol-
uam, Vbi est animus ille modicis contentus? Tales hortos instruit, & per hæc sub-
urbana incedit, & tantis agrorum spatiis, & tam lato fænore exuberat? Nota
Hortos, Villas, Agros, Fænus, omnia laxè & vbertim. Vis iterūm Taciti ver-
ba, sed ab alieno ore & sensu? *Calumniatores, inquit, variis criminacionibus*
Annal.
xiv. *Senecam adoriuntur, tamquam ingentes, & priuatum supra modum euectas*
opes, adhuc augeret: quòdque studia ciuium in se verteret: hortorum quoque
amœnitate, & villarum magnificentiâ quasi Principem supergrederetur. Et Suil-
Lib. xiii. lius, apud eumdem, modum etiam opum expressit: *Quâ sapientiâ, quibus*
Philosophorum præceptis, intra quadriennium regiæ amicitiæ, ter millies HSS. para-
uisset? Rome testamenta & orbos, velut indagine eius capi: Italiam & prouin-
cias, immenso fænore hauriri. Is modus nobis esset, *septuagies quinques centena*
millia Philipporum. Opes pænè regiæ, fateor: sed de malis artibus & captatu-
râ, quod adiungit, adspernamur. Habuit antè censem magnum, vt dixi: & in
copiosâ illâ Aulâ, & amplâ re Romanâ, quid mirū si auxit? Sed ait etiam, *Ita-*
liam

liam & prouincias fanore eius hauriri. Significat, fænebreim variis locis pecuniam habuisse: & suspicor etiam in Ægypto. Id ex epistolâ, quâ scribit naues Alexandrinas subitò aduenisse, omnes concurrisse in portum aut litus: *at ego,* Epist. inquit, *in hoc omnium discursu, magnam ex pigritiâ meâ sensi voluptatem, quod* ^{LXVII.} *epistolas meorum accepturus, non properavi scire, quis illic esset rerum mearum status, quid afferrent.* Olim iam nec perit mihi quidquam, nec acquiritur. Habuit ibi suos (nempe actores, aut procuratores) & res eius agebatur: ergo in pecuniâ aliquâ grandi, aut & agris. Nam trans mare possedisse, ut illa ætas & copia erat, nihil nouum. Enim uero Dio inter cauſas etiam Britannici belli recenset, quod Seneca cum quadringenties h. s. s. (sunt decies centena milia Philipporum) magno fanore Britannis credidisset, uniuersam illam pecuniam uno tempore repetebat. An verè hoc, nescio: vbique enim infensus, & ex professo hostis, est nostro: tamen à vero non abit, etiam illîc pecuniam habuisse. Quid iam Hortos, & Villas? plures habuit, & cum vario instrueto. Iuuenal is attigit: — *Seneca prædiuitis hortos.* Sed & ipse villas suas commemorat *Nomentanam, Albanam,* itemque *Baianam:* & habuit sanè plures. Sed & domum in vrbe, quæ nomen apud posteros tenuit: locatque *Seneca domum, in regione x. P. Victor.* Iam & supellex inuidiam habuit, obiicitque Dio πεντακισ τείποδας κερδίου ζύλου, ἐλεφαντόποδας, ἕρις καὶ ὄμοιοις: quingentas mensas è cedro, cum eburneis pedibus, similes omnes & aquales. Magnum hoc fuit, si verum (nam ita semper in Dionis obiectionibus cauendum est:) magnum, tot illas mensas habuisse, quarum vna aliqua taxari vel latifundij æstimatione solet. Sed non tam lectas aut raras fuisse has oportet: quid si nec fuisse? Non, quin moris, laitis & luxuriosis habere. ita enim & Martialis de quodam:

Et Mauri Libycis centum stant dentibus orbes,

Et crepat in nostris aurea lamna toris.

Nam in magnis coniuiis, singulis suas mensas anteponebant (alibi adnotandum) & hoc fine sic plures habebant. Non, inquam, eò nego aut dubito. sed quia ipsus Seneca tangit & castigat hanc insaniam saepius; etiam in Aulâ & senex, libris de Beneficiis, quos tunc scripsit. Quid, quod in illo De Tranquillitate (sub initium) palam negat placere sibi mensas varietate macularum conspicuas, nec solere vti? Mira haec impudentia, in re conspicuâ & eius æui oculis obiectâ, palam sic dissimulare, aut mentiri. Non arbitror; & magis Dionem, aut cui Dio partes has adsignat. Nam ex oratione aliquâ aduersariâ haec videri, * alibi adnotauit: atque obiter ibi diuitiarum crimen dilui, ^{* 1. Ma-} legendum si quis volet. Sed magis ipsum Scenecam legat, qui sub hoc tem- ^{nud. Dis.} ^{xix.} pus *De vita beatâ* librum edidit: in quo scopum habet aduersus criminantes se tueri. O elegantem, ô sapientem libellum! & calumniam hoc ipso caram, quod fuerit huic eliciendo.

Lib. ix.
Epigr.
xxiiii.

CAPUT VII.

Mores, & primùm abstinentia, veritas, sanctitas pietasque.

SED Mores ipsi etiam hoc de Opibus refrigerant: & usum iis clamant, non abusum. Quid enim in fastum, luxum, pompam doceant, & filemus. In cibos fortasse, & lauitiam? Audiamus ipsum, in publico profitemur: *Ego cum Attalum audirem in vita, in errores, in mala vita perorantem, sapè misertus sum generis humani, & illum sublimem altiorēmque humano fastigio credidi. Cum cœperat voluptates nostras traducere, laudare castum corpus, sobriam mensam, puram mentem: non tantum ab illicitis voluptatibus, sed etiam superuacuis, libebat circumscribere gulam & ventrem. Inde mihi quadam permansere Lucili. magno enim ad omnia impetu veneram: deinde ad ciuilem vitam reductus, ex bene cœptis pauca seruauit. Inde ostreis boletisque in omnem vitam renuntiatum est: inde in omnem vitam unguento abstinemus: inde vino caret stomachus: inde in omnem vitam balneum fugimus.* Quæ talis alibi frugalitas, an quo nomine appellanda? Et scripsi de

* 1. Ma- eā in * Laudatione Senecæ: ne hīc iteremus. Iam reliqua etiam vita seria nud. Dil. & seuera. Non corrupit eum Aula, nec ad familiare & cognatum pānē

xix. 11. De vitium Adulationem flexit. Minimè ipse ad Neronem: *Diutius morari Clem. me hīc patere, non ut blandiar auribus tuis: nec enim mihi hic mos est: maluerim veris offendere, quām placere adulando.* Et iam moritus, apud Tacitum,

xv. Ann. referri iubet Principi: *N*on sibi promptum in adulaciones ingenium: idq; nulli magis gnarum, quām Neroni, qui sapius libertatem Senecæ, quām seruitum expertus esset. Amplius, quæ morum vitæque exactio, & examen?

111. De Iterū ipse: *V*tor hac potestate, & cottidie apud me caussam dico. Cūm sublatum ē conspectu lumen est, & conticuit uxor moris iam mei conscientia, totum diem mecum scrutor, facta ac dicta mea remetior. *N*ihil mihi abscondo, nihil transeo: quare enim quidquam ex erroribus meis timeam, cūm possum dicere, *V*ide ne istud amplius facias, nunc tibi ignosco? Potest maius aut clarius studium elucere Virtutis? Denique & pietas in Deum & submissio, quoties

Epist. 66. xv. Ann. appareat? Vnum excerptum posuero: *S*iquid credis mihi, intimos affectus meos tibi cummaxime detego: in omnibus quæ aspera videntur & dura, sic formatus sum. non parco Deo, sed assentior; ex animo illum, non quia necesse est, sequor. *N*ihil umquam mihi incident, quod tristis excipiam, quod malo vultu: nullum tributum inuitus conferam. Et plura sunt talia in *Manuductione*, aut *Physiologiā*, à nobis notata. Imò tam claræ quædam pietatis, vt Tertullianus & prisci *Nostrum* appellant, Concilia ipsa quædam auctoritate eius (in Fragmentis posui) vtantur. Atque adeò Otho Frisingensis afferat: *L. Senecam non tam Philosophum, quām Christianum dicendum.* Atque ob has eminentes virtutes, etiam illo æuo, ingens de eo opinio, & vel imperio destinabant. Tacitus aper-

te hoc agitatum scribit: *vt traderetur imperium Senecæ, quasi insonti, claritudine virtutum ad summum fastigium dilecto.* O Roma, non manebat te hæc felicitas, nec Deus sic respexit! Alioqui,

Libe-

*Libera si dentur populo suffragia, quis tam,
Perditus, ut dubitet Senecam præferre Neroni?*

Iuuuen.
Sat. x.

At enim de veris virtutibus eius quidam dubitant, & verba hæc ac scænam fuisse. An igitur in morte fidem non fecit, quæ omnia humana in leui haberet, quæ Deo se præberet?

CAPVT VIII.

Mors eius, fortis, constans, è Tacito narrata.

Et de cā commodū videamus: vnde autem potius, quæ è fidissimo scriptorum Tacito hauriemus? Verba eius ecce habes:

Sequitur cædes Annæ Seneca latissima Principi, non quia coniurationis manifestum compererat, sed vt ferro grassaretur, quando venenum non processerat. Solus quippe Natalis, & hactenus prompsit: missum se ad agrotum Senecam ut viseret conquerereturque, cur Pisonem aditu arceret: melius fore si amicitiam familiari congressu exercuissent. Et respondisse Senecam, sermones mutuos & crebra colloquia neutri conducere: ceterum salutem suam incolumente Pisonis inniti. Hæc ferre Granius Siluanus tribunus prætorie cohortis, & an dicta Natalis, suaque responsa nosceret, percontari Senecam iubetur. Is forte an prudens, ad eum diem ex Campaniâ remeauerat, quartumque apud lapidem suburbano rure substiterat. Fllo propinquâ vesperâ tribunus venit, & villam globus militum sepst. Tum ipsi cum Pompeiâ Paulinâ uxore & amicis duobus epulanti mandata Imperatoris edidit. Seneca missum ad se Natalem, conquestumque nomine Pisonis quod visendo eo prohiberetur, se ratione valetudinis & amore quietis, excusauisse respondit. Cur salutem priuati hominis incolumenti sua anteferret, caussam non habuisse, nec sibi promptum in adulaciones ingenium: idque nulli magis granum quæ Neroni, qui sapientis libertatem Seneca, quæ seruitum expertus esset. Ubi hæc à tribuno relata sunt, Poppæa & Tigellino coram, quod erat sauenti Principi intimum consiliorum, interrogat, an Seneca voluntariam mortem pararet. Tum tribunus nulla paucis signa, nihil triste in verbis eius aut vultu deprehensum confirmauit. Ergo regredi & indicere mortem iubetur. Tradit Fabius Rusticus, non eo quo venerat itinere redditum, sed flexisse ad Fenium præfectum, & expositis Cæsar's iussis, an obtemperaret interrogauisse: monitumque ab eo, ut exsequeretur, fatali omnium ignauia. Nam & Siluanus inter coniuratos erat, augebatque scelera in quorum ultionem consenserat. Voci tamen & aspectui pepert. Intronsq; ad Senecam unum ex centurionibus, qui necessitatent ultimam denunciaret. Ille interritus poscit testamenti tabulas: ac denegante centurione, conuersus ad amicos, quando meritis eorum referre gratiam prohiberetur, quod unum iam tamen & pulcherrimum habebat, imaginem vita sua relinquere testatur, cuius si memores essent, bonarum artium famam tam constantis amicitia laturos. Simul lacrymas eorum, modo sermone, modo intentior in modum coercantis, ad firmitudinem reuocat, rogitans: *Vbi præcepta sapientie? ubi tot per annos mediata*

„tata ratio aduersum imminentia? Cui enim ignaram fuisse sauitiam N^{ero}
 „nis? neque aliud superesse post matrem fratremque interfectos, quam ut educa-
 „toris praeceptoris que necem adiuceret. Ubi hac atque talia velut in commune disse-
 ruit, complectitur uxorem. & paululum aduersus presentem formidinem molli-
 tus, rogat oraque temperaret dolori, ne aeternum susciperet, sed in contempla-
 tione vita per virtutem acta, desiderium mariti solatiis honestis toleraret. Illa
 contraria, sibi quoque destinatam mortem adseuerat, manumque percussoris ex-
 poscit. Tum Seneca gloria eius non aduersus, simul amore, ne sibi unice dile-
 ctam ad iniurias relinqueret: Vita, inquit, delinimenta monstraueram tibi, tu
 mortis decus manuis. non inuidebo exemplo. Sit huius tam fortis exitus constan-
 tia penes utrosque par, claritudinis plus in tuo fine. Post quae, eodem iactu bra-
 chia ferro exsoluunt. Seneca, quoniam senile corpus & paruo victu tenua-
 tum, lenta effugia sanguini praebebat, crurum quoque & poplitum venas abrum-
 pit. Sauiisque cruciatibus defessus, ne dolore suo animum uxoris infringeret,
 atque ipse visendo eius tormenta, ad impatientiam delaberetur, suadet in aliud
 cubiculum abscederet. Et nouissimo quoque momento suppeditante eloquentia
 aduocatis scriptoribus, pleraque tradidit, que in vulgus edita eius verbis, in-
 uertere supersedeo. At N^{ero} nullo in Paullinam proprio odio, ac ne glisce-
 ret inuidia crudelitatis, inhiberi mortem imperat. Hortantibus militibus, serui
 libertique obligant brachia, premunt sanguinem, incertum an ignorare. Nam
 ut est vulgus ad deteriora promptum, non defuere qui crederent, donec im-
 placabilem Neronem timuerit, famam sociata cum marito mortis petiunis-
 se; deinde oblatam mitiore spe, blandimenti vita euictam: cui addidit pau-
 cos postea annos laudabili in maritum memoriam, & ore ac membris in eum
 pallorem albentibus, ut ostentui esset, multum vitalis spiritus egestum. Se-
 neca interim durante tractu, & lentitudine mortis, Statum Annaum diu si-
 bi amicitiae fide & arte medicina probatum, orat prouisum pridem venenum,
 quo damnati publico Atheniensium iudicio extinguerentur, promeret: al-
 latumque hausit frustra, frigidis iam artibus & clauso corpore aduersum vim
 veneni. postremo stagnum calida aqua introiit, respurgens proximos seruo-
 rum, additam voce, Libare se liquorem illum Ioui liberatori. Exin bal-
 neo illatus, & vapore eius exanimatus, sine ullo funeris sollenni crematur.
 Ita codicillis prescripserat, cum etiam tum prædines & præpotens, supremis
 suis consuleret.

Hæc Tacitus: neque pigebit insistere leuiter, & examinare, aut illustrare. Ait, *lætissimam Principi hanc cadem.*] Iamdiu enim grauabatur boni re-
 etique hunc doctorem, & reuerentiæ illud frenum (quod vel inuito inhæ-
 rebat) semel excutere voluit, eo sublato. Tamen aliter iurauerat, ut Suetoni-
 us prodidit: *Senecam, inquit, præceptorem ad necem compulit, quamvis sapè
 commeatum petenti, bonisque cedenti, persancte iurasset, suspectum se frustra,
 peritumque potius, quam nocitum ei.* Iurauit, id est Deos quoque illufit.
 Ait, *Quando venenum non processerat.*] Tentauerat enim, & ita idem Ta-
 citus suprà: *Tradidere quidam, venenum Seneca per libertum ipsius Cleoni-
 cum paratum, iussu Neronis; vitatumque à Seneca, proditione liberti, seu
 pro-*

Eodem
libro.

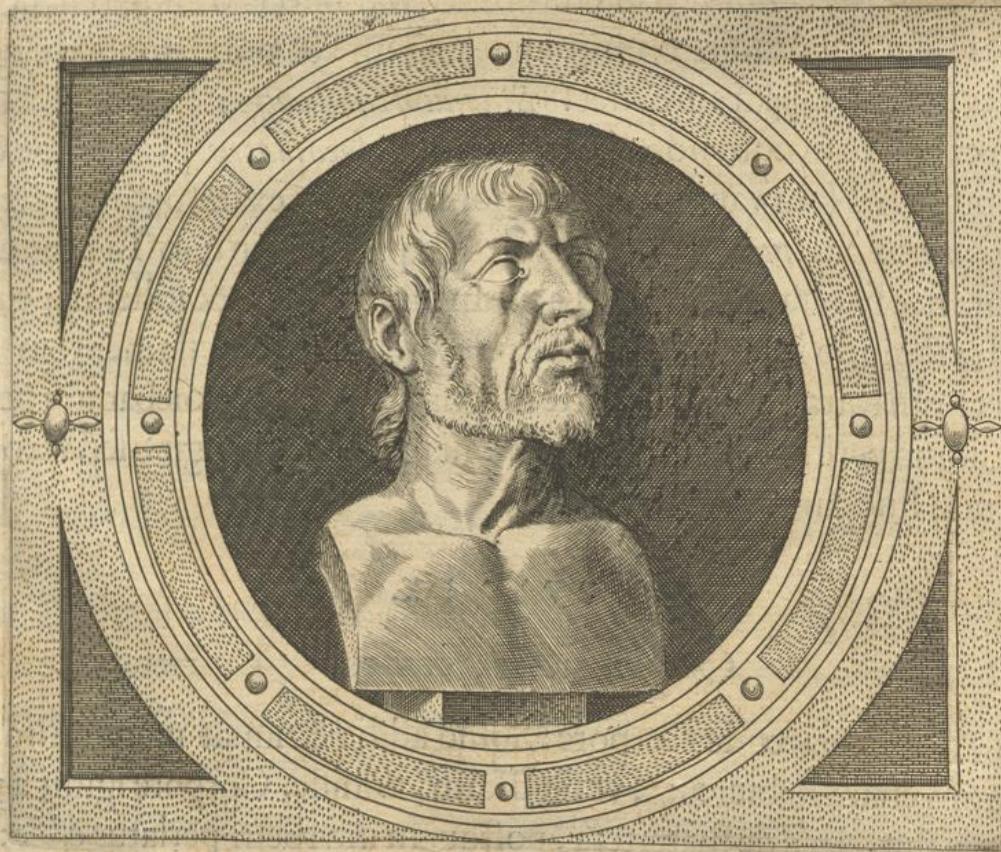
propria formidine, dum simplici victu, & agrestibus pomis, ac si suis admone-
ret, profluente aquâ vitam tolerat. Pergit. An prudens.] Quasi gnarus con-
iurationis, & diei destinatæ. Item, Ex Campaniâ remeauerat.] E villâ ali-
quâ ibi suâ. Et sanè ibi ante obitum sèpè in secessu vixit, & plerasque Epi-
stolarum ad Lucilium scripsit. Quartumque apud lapidem.] In villâ item ali-
quâ suâ. An Nomentanâ? Hoc Xicho Polentinus scripsit, sed merâ, puto,
coniecturâ. Neque Tacitus admittit, qui de quarto lapide ab urbe prodit:
atqui Nomentum vel duodecimum distat. Nulla pauoris signa.] En dignam
Philosopho, & quidem Stoico, mortem: quam & sequentia deprædicant.
Imaginem vita sua.] Obscro, si fœdus Seneca, ut Dio voluit, hæcne de
vitâ suâ, in clausulâ diceret? amicos scilicet, & arbitros eius cottidie, sic fal-
leret? Modò sermone.] Leniter, & vt in alloquiis. Aduersus presentem
formidinem mollitus.] Non rescribo temerè: tamen ambigat aliquis, an non
mollitam, & ad vxorem referatur. Sequentia videntur inducere, cùm rogat
temperaret dolori, & quæ iungit. Vita, inquit, delinimenta.] Hæc & plera-
que alia, sunt ipsa Senecæ, aut certè similia: quia exstabant vulgata, ut mox
dicet. Senile corpus.] Meo calculo LXII. aut quattuor annorum. Neque
vltrâ fuisse, Neronis illa ad Senecam euincunt, non diu antè prolata, apud
Tacitum: Verum & tibi valida etas, rebusq; & fructui rerum sufficiens: quæ
de seniore haud verè dicas. Aduocatis scriptoribus.] O virum, ô animi ro-
bur! in ipsâ etiam morte dictare, quod posteros iuuaret. Neque enim ambi-
gendum, talia fuisse, ac constantiæ & sapientiæ mera præcepta. Argumen-
tum, quòd in vulgus edita: haud futurum, nisi præclara aliqua essent. Er-
quia edita, Tacitus omisit. ô improuidè factum! & nobis quoque cygnæas
illas voces audire vel leui aure esset! Stagnum calida aquæ.] Solium. & tunc
primùm calidâ usus, cùm non vltrâ usurpus. Balneo illatus.] Laconico & sic-
co, vt opinor. Nam vapore, & acrimoniâ caloris, examinatum ostendit.
Cùm etiam tum prædiues & præpotens.] Aliiquid est, in quo Tacitus carpe-
re videtur: nec satis tamen capio. Tacitum funus voluit, & sollennia eius ve-
tuit: sed quomodo in eo supremis suis consulit? An ne testamentum Nero
rumperet? qui fortasse heres in parte magnâ scriptus, & nolebat sibi per im-
pendia aliquid perire. An in eo parcimoniam Senecæ tangit? sed verba ex-
aminata non huc eunt. Alius videbit.

CAPUT IX.

Corpus, morbi, forma.

FINIVI, nisi placet de Corpore aliquid addi: & iuuat magnorum inge-
niorum etiam habitacula, vt sic dicam, nouisse. Corpore igitur à pueri-
tiâ infirmo fuit. Ipse de materterâ, postquam in urbem perlatus esset: Illius Consol.
pij maternoq; nutricio, PER LONGVM TEMPVS ager, conualui. Et in epi-
stolâ quadam: Longum mihi commeatum valetudo dederat, repente euasit.
Quo genere? inquires. Prorsus merito interrogas: adeò nullum mihi ignotum est. Epist.
Vni tamen morbo quasi assignatus sum: quem quare Graco nomine appellem,
nescio:

Asthma. nescio : satis enim aptè dici * Suspirium potest. Et mox addit : OMNIA corporis aut incommoda, aut pericula, per me transferunt. Vide senem, benè exercitatum ! qui etiam adolescens Destillationibus vexatus fuit, & per eas videbatur ad tabem ire. Ipse iterum : Vexari te destillationibus crebris ac febriculis, eò molestius mihi est, quia expertus sum hoc genus morbi, quod inter initia contempsi. Poterat adhuc adolescentia iniurias ferre, & se aduersus morbos contumaciter gere : deinde succubui, & eò perductus sum, ut ipse destillarem. Ad summam, maciem deductus, sapè impetum cepi abrumpenda vita : patris me indulgentissimi senectus retinuit. Satis clarè scribit, de macie suâ, & marcore : nec mirum Caligulæ sic à fæminâ persuasum. Scribit enim Dio, cum caussam quamdam in Senatu egregiè & feliciter Seneca egisset, liuore suffusum illum Principem, qui solus videri eloquens volebat, cogitasse de Senecâ tollendo : & fecisset, nisi una è concubinis admonuisset, Frustrâ mortem parari iam morituro : tamen quippe laborare. Credidit, & saluti ea res Senecæ fuit. Adeò verum est, quod ipse (an huc adspiciens?) scripsit : Multorum mortem distulit morbus, & salutis illis fuit, videri perire. Ceterum corpore sicco & exhausto ad extremum fuit: quid mirum vel à morbis, vel magis à studiis ? Et Tacitus etiam tertiam caussam adiungit : Corpus parvo victu tenuatum. Neque id formosum fuisse, indicare videtur ipse Seneca alibi : Quod libros meos petis, non magis ideo disertum me puto, quam formosum, si imaginem meam peteres. Tangit, non fuisse: & imago quæ à Fulvio quidem Ursino prodita est, vix præfert dignum illo animo vultum. Est ista :

Epist. c. v. Lib. IIII. cap. VII. Epist. exxi. Ceterum, corpus etsi tenuie, firmabat exercitiis durioribus: & cultu agri, & fossione vinearum: cuius meminit in Epistolâ quâdam, & Quæstionibus Na- turalibus: vbi diligentem vinearum fossorem se appellat: itemq; vniuersè hor- torum. quod artificium etiam suum dicit.

C A -

C A P V T X.

Libri, qui non exstant.

DE CORPORE tantum est: nec ab eo nobis fructus: ab animo maximi, & per Indicem videamus. Scripta enim eius exstant multa, plura non exstant: & hæc, quod eruere potui, hic dabo. Perierunt igitur, primùm

VERSUS eius & poemata, quos certum est ybertim scripsisse. Ipse in exilio fecisse ostendit; & Tacitus, iam etiam seniorem, & in Aulâ. Ita enim inuidi calumniantur apud Neronem: *Obiiciebant etiam, eloquentia laudem uni sibi ad Lib. xiv. sciscere, & Carmina crebrius factitare, postquam Neroni amor eorum venisset.*

ORATIONES, siue caussarum Actiones. Egit multas & illustres, atque in ipso Senatu: ut omittam quas Principi scripsit, in Senatu item recitandas. Neque dubito *Edicta* ad populum, & *Epistolas* grauiores, ab illo conscriptas, aut dictatas: quorum omnium leuis memoria supereft, & tulit, ut solet, æuum.

DE TERRÆ MOTU liber, quem iuuenem se scripsisse ipse testatur vi. Nat. Quest. cap. iv. Non desideres, quia eadem materiam, in iisdem Questionibus, retractauit.

DE MATRIMONIO. Fueritne liber, an Epistola, nescio: sed citat Hieronymus ad. Iouinian. lib. i.

HISTORIA, aut compendium. ex Lactantij vii. cap. xv.

DE SUPERSTITIONE liber, haud dubiè inter sapientes. Laudat & excerpit quædam Augustinus vi. De Ciuit. Meminit & Tertullianus in Apologetico.

DIALOGI, quos Fabius nominat, nec vltra.

MORALIVM libri. Lactantius citat lib. ii. cap. ii. atque alibi, & ipsem nos ter epist. cxi. initio, & epist. cix. Scripsit in extremo, ut inibi apparet: ô insigne opus, & lugeo interceptum.

EXHORTATIONVM libri. Plures enim fuerunt, è Lactantio, & Fragmenta nostra vide. Hoc ipsum quis non inter egregia operum censebit reponendum? Sunt alia, sed quæ incertò ad hunc referas: ut Notarum libros, qui patris magis fuerunt. Item *De Causis*. Ita enim scriptor innominatus Rerum Britanniae: *Seneca de causis commemorat, Catonem oratoris officium definientem dixisse, Orator est vir bonus dicendi peritus*. Sed is quoque Patrem spectat, & sunt Controversiarum libri: in quorum primo, Præfatione ipsâ, hoc Catonis reperies ibi citatum. Siquid me etiam fugit, in Fragmentis reperies: etsi minora non tam effugiunt, quam patior elabi.

Sed heus, EPISTOLAS ad Diuum Paulum non memoramus? Quæ nunc sunt, non sunt tanti: imò certum est eiusdem auctoris, & Pauli & Senecæ, illas esse, & compositas à semidocto in ludibrium nostrum. Tentat Latinè loqui, quisquis auctor fuit. Ergo inter se non scripserunt? ^a Hieronymus, ^b Augustinus; atque etiam antiquior vtroque ^c Linus Pontifex, asserūt, & passiuæ opinio olim fuit. Atque adeò ^d Io. Sarisberiensis fortiter: *Desipere videntur, qui non venerantur eum, quem Apostolicam familiaritatem meruisse constat*. Itaque reiicere hoc totum & calcare non ausim: fuerint aliquæ, sed aliæ: si istæ, requiro iudicium optimorum Patrum. Sed quid alij etiam de Senecâ, videamus.